

*Barnsliga
hågkomster*

Gun-Marie Österberg

Hejsan! Jag heter Gun-Marie Österberg.

Jag sitter här på tröskeln till det tredje årtusendet efter Kristus födelse och drar mig till minnes händelser i mitt liv från mitten av 1930-talet och cirka tolv år framöver. Livet fram till jag var drygt elva år står som klarast i mitt minne, jämfört med decennierna därefter. När jag skriver detta är jag pensionär och det är några år sedan jag av svenska staten fick min ATP/Allmänna Tjänstepension, efter mer än fyrtio år i yrkeslivet. Det är väl främst för barnbarnen **Sara** och **Daniel** jag skriver ner mina minnen. De kanske kommer att tycka om att veta litet om sin farmors barndom.

Gun-Marie? Nej, det är jag inte döpt till, men jag tyckte själv att det namnet var snyggt och beslöt mig i de tidiga tonåren att låta kalla mig så. Mina föräldrar hade olika alternativ till mitt namn, har de berättat. Mamma **Ingrid** tyckte att Ulla-Britt/a var bra. Och det tyckte tydligen många andra föräldrar samma år, för jag har flera jämn-åriga kompisar som heter just Ulla-Britt/a, en del bara Ulla – andra bara Britt/a. Pappa **Lasse** tyckte de skulle välja ett annat namn. Efter en hel del diskussioner kom mina föräldrar fram till att **Gunhild Maria** var ett lämpligt namn och jag döptes som medlem i svenska statskyrkan med detta namn. Mamma – som hade några oplockade gäss med min farmor **Maja** (1875–1956) – hade bestämt sig för att jag inte skulle kallas något som farmor kunde låta sig knytas till. Gissa om mamma blev ganska sur när farmor glatt berättade att hennes riktiga namn var **Maria Charlotta**. Och att hon ansåg att mitt mellannamn Maria var en tribut till henne. Stackars mamma – hennes försök till protest var misslyckat!

Till vardags kallades jag **Gunne**. Jag hade två fastrar, yngre än min pappa, som ibland var barnvakt till mig och de startade smeknamnet. Vid 14 års ålder blev jag klar över att bindestreck i namnet är nästan som ett adelsmärke – *alla födda på 30-talet har väl ett bindestreck i sitt namn!* – och jag hatade detta fula, rustika, stridslika Gunhild! Alltså: **Mitt namn är *Gun-Marie!***

Då jag föddes den 16 oktober 1934 bodde Ingrid och Lasse i en enrummare på Ringvägen 150 i Stockholm. Det ligger i Katarina församling och i mitt pass står det att jag är född i Katarina – kanske utländska passkontrollörer tror att det är en stad i Sverige, som inte finns på kartan men det är en församling i Stockholms södra del. Efter några månader på Ringvägen flyttade familjen till Älta och bodde i övervåningen till en trävilla.

Här en händelse som föräldrarna har berättat för mig: en söndag skulle Lasse delta i en orientering tillsammans med några arbetskompisar. Ingrid beslöt att gå till målet för tävlingen och se hur det gick. Hon skulle bara vara borta cirka 30–40 minuter. Jag var 8–9 månader, sov middag och kunde inte själv ta mig ur sängen. Jag brukade sova längre än en timme, så *allt var lugnt*. Tyvärr startade något slags eldsvåda och när Ingrid kom hem stod en brandbil utanför huset. Det var ju ingen stor eldsvåda, kanske var det bara en kastrull som kokat torrt på en spis och givit en kraftig rökutveckling. Så klart att brandmännen gav mamma en bassning för att hon lämnat mig ensam. Jag ville ju inte pressa föräldrarna på detaljer, för jag förstod att det var förenat med en del skuld känslor. Ingen som stannade hemma hos en sovande baby! – *rackarns*, så får det ju inte gå till! Och föräldrarna gjorde aldrig om det och när de ville gå ut så skaffade de en barnvakt. Senare i livet, när småsyskonen kom, var barnvakten oftast jag!

Nu ska jag berätta litet om mina föräldrars bakgrund

Pappa

Lars Gustav Holger Österberg, föddes 27 januari 1913 i Stockholm och dog i maj 1980 och han var en äkta söderkis som bodde på Danviksgatan nära Danviksbron. Den gick upp och ner igen, hur högt den gick upp berodde på hur höga båtmasterna var. Spårvagn nr 9 hade vändplan på Danviksgatan och precis där den vände finns en väg upp till Fåfängan, nu ett kafé som ligger likt ett försvarsfort mitt emot Skansen.

Lasses pappa **Fredrik** (1868–1941) arbetade som verkmästare på Liljeholmens stearinfabrik, som låg vid Danviksgatan. Lasse hade sju äldre syskon: **Elsa, Eskil, Einar, Märta, Erik, Birgit, Margit**. Efter Lasse fick farmor Maja två flickor, **Gerd och Ann-Marie**.

Danviksgatan nedanför Fåfängan med Liljeholmens stearinfabrik och arbetarbostäderna där Lasse växte upp. I slutet på 1950-talet flyttade Gun-Marie själv in i farbror Ekkes lägenhet där.

Lasse gick i Sofia folkskola. Han konfirmerades i Sofia kyrka, som var helt nybyggd och invigdes 1926¹. Vid tioårsåldern fick Lasse en sparkstöttingsmed slagen över sin näsa – kan någon ana hur ont detta måste ha gjort. Näsan läkte väl och han hade hela sitt liv en knut på den. I stället för att ha en ganska lång och rak näsa fick han ett mer hökliknande lukttorgan – så som grevar och baroner har i tecknade skämtserier. Tunna näsvingar gav faktiskt Lasse ett aristokratiskt utseende och fult var det inte! I stället för att börja röka snusade han och använde då näsan i stället för att lägga det under överläppen.

Lasse var medlem i KFUM-scouterna och var med på en jamboree – ett riktigt tjo-hejsan scoutmöte. Jag har sett ett foto där han sitter tillsammans med många andra scouter. Hans kontakt med scoutlivet gav honom förmodligen grunden till sina praktiska kunskaper. Allt försökte han bemästra: från matlagning till skolagning, från dukbroderier till bilreparationer, simning och orientering, båtliv, snickeri och byggnationer, svampar och ätbara rötter, läsa god litteratur och bra hand med små barn hade han också. Jag frågade hans syster Gerd på 90-talet om det var farmor som uppmunttrade Lasse att bli så bra på matlagning, som han var. Gerd svarade att de äldre bröderna inte ens kunde koka tevatten och att Lasse skulle ha blivit specialutbildad av sin mamma ansåg hon som otroligt. Under kriget fick han i militärtjänsten viss utbildning som kock och matlagning intresserade honom. Välkommen *på en enkel smörgås* betydde alltid en god och vällagad buffé, som gjorde en ordentligt mätt och belåten.

Politiskt sett var Lasse intresserad av arbetarrörelsen och då det socialdemokratiska partiet låg närmast hans ideologi anslöt han sig till SSU – sossarnas ungdomsförbund.

1. Fel av författaren. Kyrkan invigdes 1906.

Efter skolan arbetade Lasse som schas (eller snyggare sagt springpojke) i Konsum och levererade varor per cykel till kunder. Han fick sedan anställning i Konsums Charkuterifabrik på Magnus Ladulåsgatan. Omkring 1930 vistades han någon tid i Ånn i Jämtland, jag vet inte varför. Kanske hade man sett en fläck på lungan, eller var det något med hans lättare astma? Jag har sett några fotografier där han står tillsammans med folk och en get utanför ett knuttimrat hus i Ånn. Då jag frågade fick jag till svar att *”den fina luften på landet var bra för den sjuttonåriga grabben”*. Jag har ett vagt minne, kanske från något annat fotografi, att Lasse även var på en folkhögskola i Dalarna.